

ตัวบ่งชี้ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.)

๑. มาตรฐานผู้นำชุมชน

นิยามผู้นำชุมชน : บุคคลที่มีภูมิลำเนาในชุมชน มีผลงาน/กิจกรรม ร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับจากชุมชน

คุณสมบัติ : ต้องมีภูมิลำเนาในชุมชนไม่น้อยกว่า ๑ ปี มีผลงาน กิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี และเป็นที่ยอมรับของคนใน
มาตรฐานผู้นำชุมชน ๓ ด้าน ๓ องค์ประกอบ ๒๔ ตัวบ่งชี้

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
๑. การบริหารตนเอง	๑. บุคลิกภาพ	- แต่งกายเหมาะสมกับสถานที่ โอกาส และกาลเทศะ - มีทักษะในการพูด ใช้คำพูดเหมาะสมในแต่ละโอกาส สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย - สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี วางตัวเหมาะสม มีกาลเทศะ	- แต่งกายให้เหมาะสมกับสถานที่ที่จะไป เช่นสถานที่ราชการควรใส่เสื้อสุภาพ รองเท้าหุ้มส้น - คิดก่อนพูด สุภาพ ระมัดระวังคำพูด - การพูดคุยกถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ ให้เกียรติคนรอบข้าง รู้จักยืดหยุ่นผ่อนหนักผ่อนเบา
	๒. พัฒนาความรู้ความสามารถ	- ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน - มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น - มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน	- มีความตั้งใจพยายามที่จะเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน - พูดคุยปรึกษา สอบถาม ในสิ่งที่สงสัยและอยากรู้ - เช่น สอนคนรุ่นหลังให้รู้เทคนิคต่างๆ
	๓. คุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม	- ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ศีลธรรม จารีต ประเพณี เป็นต้นแบบแก่ผู้อื่นได้ - ปฏิบัติภารกิจทางศาสนา กฎหมาย ค่านิยมของไทย สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ - ให้เกียรติและยกย่องบุคคลอื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้	- นำหลักคำสอนมาปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและโอกาส - การทำบุญตักบาตร การรักษาศีล หาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ - เช่นการยอมรับในความสามารถของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ คำนึงถึงผู้อื่นเสมอ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
๒. การบริหารงาน	๑. แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	- มีข้อมูล และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อการวางแผน และมีแผนปฏิบัติการของตนเอง - มีส่วนร่วมในกระบวนการแผนชุมชน โดยมีแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาในชุมชน	- ศึกษาว่าตนเองต้องการทำอะไร เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการทำงาน - ร่วมพูดคุยถึงปัญหาของชุมชน ต้องการอะไรและอยากให้แก้ไขอย่างไร
	๒. การปฏิบัติงานตามแผนและประสบความสำเร็จ	- มีกิจกรรม/โครงการ ตามแผนปฏิบัติงานที่ดำเนินการสำเร็จเป็นรูปธรรม อย่างน้อย ๓ โครงการ/กิจกรรม - กิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ ตนเอง และชุมชน ได้รับประโยชน์	- เช่น ส่งเสริมครัวเรือนตกเกณฑ์ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและผ่านเกณฑ์ - เช่น การจัดการขยะในครัวเรือน
	๓. การบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพ	- สามารถกำหนดเป้าหมาย และแบ่งความรับผิดชอบตามบทบาท - คนในทีมมีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมตามภารกิจ - มีการพัฒนาทีมงาน และแบ่งหน้าที่งานชัดเจน เป็นที่ยอมรับของทีมงาน และกล้าตัดสินใจในการประสานงาน	- เช่น การเลือกแนวทางการดำเนินงานในลักษณะที่สนับสนุนหรือนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดโดยประเมินถึงผลกระทบที่ตามมา - สามารถเลือกแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้
๓. การบริหารสังคม	๑. มนุษย์สัมพันธ์	- การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ สังคม และวางตัวได้เหมาะสม - มีความเอื้ออาทร มีจิตสาธารณะ เกื้อกูลต่อบุคคลอื่น และเป็นที่ยอมรับจากสังคม	- การพูดคุยถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ ให้เกียรติคนรอบข้าง รู้จักยืดหยุ่นผ่อนหนักผ่อนเบา - ช่วยเหลือผู้อื่นตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม
	๒. การประสานงานที่ดี	- มีบุคลิกภาพอ่อนน้อมถ่อมตนกับทุกเพศทุกวัย - สามารถสื่อสารกับผู้อื่นชัดเจน - ได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ	- พุดจาให้เกียรติผู้อื่น ไม่หักหน้า - พุดในสิ่งที่ดี ชัดเจน ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป - ทุกภาคส่วนยินดีให้ความร่วมมือในทุกๆภารกิจ
	๓. ความเป็นประชาธิปไตย	- มีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ให้เกียรติ เคารพสิทธิของผู้อื่น - มีความโปร่งใสยุติธรรมตรวจสอบได้	- ไม่มีอคติกับผู้อื่น - ยอมรับฟังความเห็นที่แตกต่าง - ไม่เอนเอียงไปกับผลประโยชน์

ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.)

๒. มาตรฐาน กลุ่ม/องค์กรชุมชน

นิยามกลุ่ม/องค์กรชุมชน : กลุ่ม/องค์กร ที่มีการรวมตัวโดยสมัครใจของบุคคลในชุมชน มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติ และมีกิจกรรมร่วมกัน อย่างต่อเนื่องชัดเจน

คุณสมบัติ : ต้องเป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ตั้งและมีการดำเนินกิจกรรมไม่น้อยกว่า ๑ ปี และอยู่ในพื้นที่ที่คัดเลือก และต้องมีบันทึกการประชุมและมติที่ประชุมในการสมัครเข้าสู่ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน

มาตรฐานกลุ่ม/องค์กรชุมชน ๓ ด้าน ๓ องค์ประกอบ ๒๗ ตัวบ่งชี้

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
๑. บริหารงาน	๑. กองทุน	- สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ - การบริหารเงินทุน จัดสรรได้ชัดเจน มีระบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล - การควบคุมงานเป็นระบบ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และปฏิบัติจริง	- สมาชิกเข้าร่วมเกินครึ่งหนึ่งของการจัดกิจกรรม - ตรงไปตรงมา มีเอกสารชัดเจน - มีโครงสร้างและกติกาชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร
	๒. กฎ ระเบียบ	- สมาชิกมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบ และเป็นลายลักษณ์อักษร - มีความครอบคลุม ทันเหตุการณ์ เป็นปัจจุบัน - มีการประกาศใช้ และนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง	- ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ - รู้เท่าทันสถานการณ์ความเคลื่อนไหวเหตุการณ์บ้านเมือง - ทุกคนอยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกัน
	๓. กิจกรรม	- สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม ไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบกลุ่ม และศีลธรรม	- เช่น กิจกรรมสาธารณประโยชน์

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
		- ทำกิจกรรมต่อเนื่อง สมาชิกให้ความร่วมมือ - มีแผนการจัดสวัสดิการเพื่อสมาชิกและชุมชน และสามารถดำเนินการตามแผนได้ อย่างน้อย ๓ กิจกรรม	-ทุกคนสนับสนุนการทำกิจกรรม และทำทุกครัวเรือน - มีระเบียบการจัดสวัสดิการเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้ได้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
๒. บริหารคน	๑. กรรมการ	- ต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม และมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก - มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - มีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิบัติจริง	- ไม่แต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกและไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก - กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร - ทำได้จริงตามแผน
	๒. สมาชิก	- มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม อย่างน้อยร้อยละ ๗๐ ของจำนวนสมาชิก - ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของกลุ่ม - มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น	- สมาชิกเข้าร่วมเกินครึ่งหนึ่งของการจัดกิจกรรม - ไม่ฝ่าฝืนหรือทำสิ่งที่ยัดต่อระเบียบของกลุ่ม - คนในชุมชนสนใจเข้าร่วมมากขึ้น
	๓. คนในชุมชน	- คนในชุมชนยอมรับการตั้งกลุ่มและการทำกิจกรรมกลุ่ม - คนในชุมชนสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม และสมัครเป็นสมาชิก - มีการแลกเปลี่ยน รับฟังข้อคิดเห็นของคนในชุมชน และนำมาปรับปรุงการทำงาน	- ทุกคนเห็นพ้องต้องกันในทุกกิจกรรมของกลุ่ม - คนในชุมชนสนใจและต้องการเข้าร่วม - ทุกคนร่วมพลัดเปลี่ยนมาพูดคุยเล่าสู่กันฟังเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ให้ผู้อื่นและเพิ่มความรู้ให้ตนเอง
๓. บริหารผลประโยชน์	๑. ผลประโยชน์สมาชิก	- สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การตั้งกลุ่ม และระเบียบข้อบังคับกลุ่ม - การจัดสรรผลประโยชน์ทั่วถึง เป็นธรรม - พัฒนาสมาชิก ในการเพิ่มศักยภาพต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่าปีละ ๒ ครั้ง	- ไม่ขัดต่อเจตนาและระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม - ไม่เอินเอียง และเท่าเทียมกันทุกคน - เช่นการถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพให้กับสมาชิกที่สนใจ
	๒. ผลประโยชน์กลุ่ม	- มีกิจกรรมเพื่อพัฒนากลุ่มตามมาตรฐาน - มีแผนบริหารความเสี่ยงและปฏิบัติได้ - มีกิจกรรมพัฒนาทักษะกรรมการและสมาชิก ไม่น้อยกว่าปีละ ๒ ครั้ง	- มีการทำประโยชน์ตามความเหมาะสม - มีการวางแผนและวิเคราะห์ทางการเงินได้ - เช่นการถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพให้กับสมาชิกที่สนใจ

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
	๓. ผลประโยชน์ชุมชน	- มีกิจกรรมดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน (สตรี เด็ก คนชรา คนพิการ) - มีกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน - มีกิจกรรมดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับชุมชน	- เช่น การมอบของช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส - เช่น มอบสิ่งของช่วยเหลือเย็บเย็บยาผู้ประสบภัย - เช่น การร่วมกันขุดลอกคูคลอง

ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.)

๓. มาตรฐานเครือข่ายองค์กรชุมชน

นิยามเครือข่ายองค์กรชุมชน : เครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม/องค์กร เครือข่าย มีรูปแบบของการประสานทรัพยากรเป้าหมาย วิธีการทำงานของตนเอง มาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยองค์กรสมาชิกยังเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรม การพัฒนาและการต่อรองในระดับต่างๆ

คุณสมบัติ : ต้องเป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการดำเนินงานไม่น้อยกว่า ๑ ปี และอยู่ในพื้นที่ที่คัดเลือก และต้องมีบันทึกการประชุมและมติที่ประชุมในการสมัครเข้าสู่ระบบมาตรฐานงานพัฒนาชุมชน

มาตรฐานเครือข่ายองค์กรชุมชน ๓ ด้าน ๙ องค์ประกอบ ๑๑ ตัวบ่งชี้

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
๑. บริหารจัดการงานเครือข่าย	๑. กรรมการเหมาะสม เข้มแข็ง	- มีการรวมการครอบคลุม ทุกกลุ่มสมาชิก - มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และปฏิบัติตามหน้าที่	- กรรมการมาจากทุกกลุ่ม - มีกติกาเป็นลายลักษณ์อักษร
	๒. กฎ ระเบียบ เป็นที่ยอมรับ	- มีกฎ ระเบียบ เป็นลายลักษณ์อักษร โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางกฎ ระเบียบ และประกาศให้รับรู้โดยทั่วกัน	- ทุกคนมีส่วนในการออกความคิดเห็นและออกกฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกัน
	๓. แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม มีความเหมาะสม	- มีเป็นลายลักษณ์ อักษร - มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเครือข่าย	- ไม่กำหนดแผนงานหรือกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
๒. บริหารจัดการสมาชิก	๑. สมาชิก ร่วมกำหนดแผนงาน/โครงการ	- สมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม	- สมาชิกเข้าร่วมมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
	๒. การประชุมเครือข่าย	- มีการประชุมเครือข่าย ไม่น้อยกว่า ปีละ ๒ ครั้ง และสมาชิกไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๗๐ เข้าร่วมประชุม และบันทึกการประชุมเป็นหลักฐาน	- มีการประชุมสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และสมาชิกเข้าร่วมเกินครึ่งหนึ่ง และมีรายละเอียดเนื้อหาการประชุม

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
	๓. การพัฒนาคุณภาพ ศักยภาพของสมาชิกและกรรมการ	- มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพสมาชิกและกรรมการ ไม่น้อยกว่า ปีละ ๒ ครั้ง	- เช่นการถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพให้กับสมาชิกที่สนใจ
๓. บริหารจัดการ ผลประโยชน์	๑. ผลประโยชน์สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสมาชิก	- มีการจัดสรรผลประโยชน์ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๐ เพื่อนำไปแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองความต้องการของสมาชิก	- หรืออาจเป็นการตอบแทนสังคม เช่นนำกำไรได้มาช่วยเหลือชุมชน
	๒. การสนับสนุนกันระหว่างองค์กรเครือข่ายและสมาชิก	- สมาชิกร่วมมือกันทำงาน หรือสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรม ไม่น้อยกว่า ๓ กิจกรรม	- เช่นกลุ่มที่มีศักยภาพช่วยเหลือแนะนำกลุ่มน้อย
	๓. การเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก	- เครือข่ายมีความร่วมมือ หรือจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอก ไม่น้อยกว่า ๒ กิจกรรม	- มีกิจกรรมร่วมกับภายนอก

ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.)

๔. มาตรฐานชุมชน

นิยามชุมชน : การรวมตัวของบุคคล กลุ่มองค์กรชุมชน เครือข่าย และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นระดับพื้นฐาน คือ หมู่บ้านหรือชุมชน โดยมีรูปแบบในการมารวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน เช่น ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม เป็นต้น

คุณสมบัติ : ต้องมีอาณาเขตพื้นที่ที่แน่นอน มีการประกาศและจัดตั้งเป็นชุมชน ไม่น้อยกว่า ๑ ปี ต้องมีการบันทึกและมติของประชาคมในการสมัครเข้าสู่ระบบ มาตรฐานการพัฒนาชุมชน

มาตรฐานชุมชน ๓ ด้าน ๓ องค์ประกอบ ๑๐ ตัวบ่งชี้

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
๑. เศรษฐกิจ	๑. ส่งเสริมอาชีพเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน	- ร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือนในชุมชน ยกย่องรายได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ.	- คนในชุมชนเกินครึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ตกเกณฑ์ จปฐ.
	๒. กลุ่ม/องค์ ด้านเศรษฐกิจชุมชน มีความเข้มแข็ง	- มีกลุ่ม/องค์กร ด้านเศรษฐกิจชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีความเข้มแข็ง ไม่น้อยกว่า ๓ กลุ่ม ขึ้นไป	- สามารถจัดการตัวเองได้ โดยไม่พึ่งพาภาครัฐ
	๓. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิต	- ประชาชนในหมู่บ้านนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๖x๒) มาใช้ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง	- คนในชุมชนเกินครึ่งนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๖x๒) มาใช้
๒. สังคม	๑. การพัฒนาคุณภาพชีวิต	- การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผ่านตามเกณฑ์ จปฐ. อย่างน้อย ๒๕ ข้อ	- คนในชุมชนเกินครึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ตกเกณฑ์ จปฐ.
	๒. การส่งเสริมด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม	- มีกิจกรรมส่งเสริมด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่า ๓ กิจกรรม	- การทำบุญตักบาตร การรักษาศีล หาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ
	๓. การจัดสวัสดิการชุมชน	- มีการจัดสวัสดิการชุมชน ไม่น้อยกว่า ๓ ด้าน	- เช่น การจัดให้มีการเยี่ยมไข้
๓. บริหารจัดการ	๑. การบริหารจัดการชุมชน	- มีแผนชุมชนและนำไปใช้ปฏิบัติจริง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓๐	- ใช้แผนชุมชนสม่ำเสมอ

ด้าน	องค์ประกอบ	รายละเอียดตัวบ่งชี้	คำอธิบาย
	๒. การจัดการความรู้	- มีการจัดการความรู้ในกิจกรรมที่โดดเด่น และการแก้ไขปัญหา และมีศูนย์เรียนรู้ชุมชน	- มีเอกสาร หรือบันทึกความรู้ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
	๓. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- มีกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่า ๓ กิจกรรม	- เช่น การจัดการขยะในชุมชน